

Карпова О.О., викладач,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

У статті розглянуто проблему формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей. У контексті дослідження уточнено поняття іншомовної професійної комунікативної компетенції та її складових. Розглянуто шляхи її формування у процесі навчання іноземної мови. Розкрито сутність поняття «веб-кейс» як дидактичний засіб навчання.

Ключові слова: *іншомовна професійна комунікативна компетенція, іноземна мова, майбутні економісти, мультимедійні засоби і продукти*

В статье исследована проблема формирования иноязычной профессиональной коммуникативной компетенции у студентов экономических специальностей. В контексте исследования конкретизировано понятие иноязычной профессиональной коммуникативной компетенции и ее составляющих. Рассмотрены пути ее формирования в процессе обучения иностранному языку. Раскрыто понятие «веб-кейс» как дидактическое средство обучения.

Ключевые слова: *иноязычная профессиональная коммуникативная компетенция, иностранный язык, будущие экономисты, мультимедийные средства и продукты*

The article highlights the problem of formation of foreign language professional communicative competence of economics students. In the context of the research the notion of foreign language professional communicative competence with its components has been specified. The ways of its formation during the learning process have been considered. The term “web-case” has been introduced as a didactic learning tool.

Key words: *foreign language professional communicative competence, a foreign language, future economists, multimedia tools and products*

Процес навчання іноземної мови в економічних вищих навчальних закладах нерозривно пов'язаний із професійною підготовкою майбутніх фахівців з економіки. Тому проблема формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей є актуальною та затребуваною.

Іншомовна підготовка фахівців з економічних спеціальностей є однією з важливих складових сучасної системи вищої економічної освіти, тому метою навчання іноземній мові в економічних вищих навчальних закладах є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації та набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності [3].

У багатьох працях зарубіжних і вітчизняних учених значну увагу приділено проблемам формування різних видів компетенцій у процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, а саме: комунікативній компетенції (Л. Бахман, Г. Васьківська, Р. Валетт, Т. Вольфовська, М. Кенел, Д. Хаймз, М. Халідей, О. Петрашук, В. Топалова, А. Палмер, М. Свейн та ін.), соціокультурній компетенції (П. Бех, Л. Кузьміна, В. Сафонова), соціолінгвістичній компетенції (Ю. Синиця, Ю. Манухіна), а також міжкультурній комунікації (Н. Баришніков, О. Брезгіна, Є. Верещагін, Н. Захарчук, О. Малькова, В. Охотнікова та ін.).

Відтак, у межах мовної компетенції студенти отримують знання з граматики й фонетики англійської мови, поповнюють лексичний запас як загального, так і професійного спрямування, у межах комунікативної – повинні навчитися проводити англійською мовою ділові зустрічі, презентації, переговори, телефонні розмови. Зміст навчального матеріалу економічних факультетів орієнтований на конкретні задачі й ситуації, тому під час вивчення ділової англійської мови велику увагу приділено розвитку комунікативної компетенції за допомогою різноманітних рольових вправ та ситуацій, пов'язаних із фахом. Через це комунікативний підхід є основним при викладанні англійської мови студентам економічних спеціальностей. Він

передбачає навчання мови як вмінню й засобу спілкування в комунікативних контекстах із використанням автентичних матеріалів, при цьому ситуації з реального життя переносяться в аудиторію [4].

Зазначимо, що формування компетенцій міжкультурного спілкування в процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців з економіки зумовлено проблемами взаємовідносин між представниками різних культур у процесі проведення переговорів, участі в міжнародних конференціях, проектах тощо. У процесі навчання іноземних мов формування міжкультурної комунікації, що включає *міжкультурну, комунікативну й соціальну компетенції*, спирається на загально навчальні уміння і навички, отриманий досвід у рідному культурному середовищі та організацію навчального процесу на основі системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого і комунікативного підходів [2].

На думку П. Бех, соціокультурна компетенція включає знання, навички та вміння критично орієнтуватися в основних відмінностях, особливостях, перевагах та досягненнях культур країн, мова яких вивчається як іноземна, висловлювати свою обґрунтовану думку щодо нової культури і порівнюваних культур у цілому, розуміти реалії культури, що вивчається, толерантно, з повагою ставитися до інших культур. Соціолінгвістична компетенція розглядається вченим як знання, навички і вміння інтерпретувати та використовувати мовні й мовленнєві одиниці, тексти та ситуації з урахуванням лінгвокраїнознавчих реалій і соціолінгвістичних родових, вікових, професійних, національних та територіальних особливостей тих, хто спілкується [1].

Окрім того, сформованість умінь міжкультурного спілкування у студентів у процесі навчання іноземних мов можна досягти шляхом актуалізації реальних ситуацій міжкультурного спілкування, використання методів і засобів ігрових технологій, що передбачають квазіпрофесійну діяльність студентів [5].

Зауважимо, що розвиток професійного мовлення як складової міжкультурної комунікації у процесі навчання іноземної мови майбутніх

економістів зумовлено бурхливим розвитком міжнародних стосунків України, співпрацею у сфері освіти і науки та вимогами сучасного ринку праці.

Поділяючи думки вчених, вважаємо за необхідне додати, що формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у процесі навчання студентів економічних спеціальностей є актуальним завданням сьогодення, проте, аналіз теоретичних джерел показав недостатню розробленість методів і засобів формування даної компетенції за допомогою мультимедійних технологій, що, на нашу думку, є також важливим у процесі реформування сучасної системи освіти.

Для визначення сутності поняття іншомовна професійна комунікативна компетенція ми розглянули її складові.

Перш за все, аналіз теоретичних джерел дозволив нам визначити **компетенцію** (від. лат. *competencia*) як сукупність знань, умінь та навичок, необхідних для використання у життєвих або професійних ситуаціях з метою розв'язання теоретичних і практичних задач.

Зазначимо, що на симпозіумі Ради Європи «Ключові компетенції для Європи» був визначений такий перелік ключових компетенцій: **вивчати, шукати, думати, співпрацювати, братися за справу, адаптуватися**. Вважаємо, що у процесі формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у студентів необхідно розвивати вміння й навички самонавчання, пошуку необхідної інформації, критичного мислення, командної роботи та співпраці.

В основі іншомовної професійної комунікативної компетенції лежить саме комунікативна компетенція (від лат. *competentia* – належний, відповідний), що передбачає володіння мовленнєвими вміннями й навичками, необхідними для спілкування, а також є сукупністю знань про норми й правила ведення природної комунікації, і яка складається з таких компонентів: лінгвістичної (мовної), соціолінгвістичної (мовленнєвої), прагматичної, соціокультурної і лінгвокраїнознавчої та дискурсивної компетенцій.

Отже, *іншомовну професійну комунікативну компетенцію* можемо визначити як сукупність професійних знань, комунікативних умінь і навичок міжкультурної комунікації, необхідних для застосування у професійній діяльності.

Зауважимо, що формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у процесі навчання іноземної мови у студентів економічних спеціальностей передбачає:

- наявність професійних знань, у тому числі володіння економічною та фаховою термінологією іноземною мовою;
- професійне володіння іноземною мовою (рівень C1 згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти);
- знання і вміння користуватися мовленнєвим етикетом та нетикетом;
- уміння співпрацювати у колективі та навички командної роботи;
- вміння використовувати сучасні інформаційні технології у професійній діяльності;
- навички аналітичного і критичного мислення.

У процесі навчання іноземної мови для формування вищезазначеної компетенції у студентів, як показує досвід роботи в університеті, варто застосовувати сучасні мультимедійні засоби (комп'ютер (ноутбук), проектор, інтерактивну дошку, мультимедійний програвач) та мультимедійні продукти (робочі зошити з MULTI-ROM, навчальний матеріал з DVD-ROM, мультимедійні презентації тощо), які дозволять в умовах скорочення аудиторних годин та збільшення годин на позааудиторну самостійну роботу студентів реалізовувати міжпредметні зв'язки, збільшити їх словниковий запас необхідною термінологією та фаховою лексикою, зацікавити студентів до вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Серед шляхів формування іншомовної професійної комунікативної компетенції виділимо використання кейс методу, а саме: відеокейсів та веб-кейсів. Зауважимо, що використання веб-кейсів, який ми визначили як формат навчально-діяльнісного середовища, створеного засобами ІКТ, що містить

структуровані матеріали, на основі яких студентами здійснюється аналіз бізнес-ситуацій з метою формування навичок розв'язання практичних завдань, є активним та новітнім засобом навчання іноземної мови студентів економічного профілю, сприяє формуванню навичок роботи з електронними джерелами та командної роботи.

Отже, формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей є вимогою сьогодення та потребує оновлення форм, методів і засобів навчання іноземної мови в економічних вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Бех П. А. 3 позицій комунікативної орієнтації / Петро Олексійович Бех // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2002. – №1–2. – С. 34–40.
2. Бубнова Д. В. Ролевые и деловые игры как завершающий этап обучения деловому общению на английском языке / Д. В. Бубнова // Вестник Минского государственного лингвистического университета. – №1(7). – Минск, 2005. – С. 115–125.
3. Ганніченко Т. А. Модель формування комунікативної компетенції майбутніх економістів на заняттях з мов за професійним спрямуванням / Тетяна Анатоліївна Ганніченко // Зб. наук. праць. Педагогічні науки. – Вип. 49. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2008. – С. 212–216.
4. Глєбова І. А. Проблема навчання іншомовного спілкування студентів немовних вузів / І. А. Глєбова // Вісник Національного технічного університету України. – К.: ІВЦ «Політехніка», 2005. – №1 (13). – С. 186–199.
5. Максимова Т. А. Формирование умений межкультурного общения у студентов вуза в процессе изучения иностранных языков : дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : 13.00.08 / Татьяна Анатольевна Максимова. – Челябинск, 2004. – 137 с.